

Meie Mats

Nr. 41. (223)

Laupäeval, 29. novembril 1919.

Nr. 41. (223)

Päästja.

Tõnisson: „Ära muretse, mamma! Need Pätsi ja Strantmanni lõõdud redeli pulgad on liiga madalad — ma löön nüüd oma pulga sisse ja siis ulatame selle kõva pähkli kätte!”

Ring ümber armastuse.

Frida v. Raimann.

Printsess tundis hirmsat igawust. Wiimase wiie minuti sees oli ta juba wiis korda haigutanud.

Tema järelwaatajaks määratud krahwinna Platteni südamesse asus tõsine hirm. Kuigi arstid tõendawad, et igawus wäga terwe olla, ei wõinud niihästi printsess kui ka ta järelwaataja seda arwamist ometi omaks wõtta; mõlemad leidsid selle seisukorra lihtsalt paha olewat. Esimesele ei meeldinud see seisukord lihtsalt ta enese pärast, teine kartis selle tagajärge: printsessi paha tuju, mida sugugi kerge ei olnud auwäärilikult wälja kannatada.

Pealegi maksab eespool nimetatud põhjusmõte ainult haigete kohta, ja printsess ei olnud haige, — oh ei, mitte kõige vähematki. Ainult pisut kahwatanud ja õrn. Sellepärast oli ta siis ka lõunasse saadetud ja nimelt äraproowitud kaswataja seltsis, kelle wäsimata hool ja rawitus juba printsessi kõrgele emale uskumata head tagajärjed oli saawutanud. Peale selle anti järelwaatajale teele kaasa weel terwed laewatäied manitsusi, korraldusi ja käske, mida isegi kõige täielikum inimene ilal ei oleks suutnud karwapealt täita.

Peakommandoks oli printsessi ümbrusele olnud: ainult mitte erutada! Mitte ühelgi tingimisel — ühelgi olukorral! Ja igawus mõjub wiimaks ka erutawalt — öeldagu mis tahes!

Wäljas puhus lõunatuul, ja kõik meelelahutus seisis Klaweril seisid niihästi Beethoven ja Wagner, kui ka Struss ja Millöcker — printsess aga tõendas, et kõik ta kümme sõrmeotsa kōdi kartwat, nii pea kui ta nad klahwidelle panewat. Laulma meelitada ei suutnud teda ei Schubert ega Brahms, Wolf ega Léhar; ta seletas, et ta kōri nagu kinni olla nõõritud. Bridge-mänguks puudus kolmas, rääkimata neljandast; sest ei wõinud ja ometi mitte kammerteenrit ja toatüdrukut mängu-seltsilisteks kutsuda. Ja nii edasi ja nii edasi.

Mis raamatutesse puutub — sa armas aeg! Ganghoferit siin merekaldal lugeda ei olnud stiililik, Roseggerit kutsuti mullakarwaliseks, kurje moodsaid kirjanikke lugeda ei tohtinud — need olid waljaste keelatud; Inglise romaane preili ei soowinud, Prantsuse romaane ei lubatud, wäljaarwatud ainult niisugused, mis igawust weel oleksid suurendanud.

Järelwaataja elumälestusi, mis muidugi walitud olid, preili ei soowinud kuulda. Wististi leidis ka huwitawaid elumälestusi, kuid neid krahwinna ei jutustanud.

Nõnda siis: mis teha?

„Läheme jalutama!“ ütles printsess ja haigutas kuuendat ning seitsmendat korda.

„Selle tormiga!“ hüüdis wana krahwinna Platten kokkudes.

„Mina tahan seda!“ wastas energialik printsess, ja selle ultimatumi wastu ei saanud keegi parata.

Ohates leppis wana proua oma saatusega, mida muuta ei wõinud. Nõnda rändasid siis mõlemad, tuulest tõngatult, pikuti randa wiivat teed mööda edasi, mis inimestest peaaegu tühi oli. Nad jäid tundmataks, sest printsess elas siin tundmatuna; keegi ei wõinud aimata, mis-sugustes kõrgustes ta muidu liikus. Ka wana krahwinna pidi hädasunnil ja kurwalt omast tiitlist loobuma ning kodanlised hilbud ümber wõtma; ainsaks troostiks oli asjalugu, et see kaua ei tarwitsenud kesta.

Mere wood loksusid laialt, hallilt, kohisewalt; printsessi jalad libisesid öösise wihma läbi peegelsiledaks saanud kiwidel, tuul sasis ta juukseid. See kõik polnud sugugi meeldiw, aga igatahes ometi parem kui kodus istumine. Igatahes ei soowinud ta näidata, et ta ettepanek küllalt hea ei olnud.

Ähkides, lõõtsutades jõudis paks daam talle järele, sest printsessile walmistas kiire eesruttamine lõbu. Kiiresti ruttasid nad wäikese linnakese kõweraid tänawaid mööda edasi.

Kitsastest akendest tilkusid weripunased nelgikaskadid; üle tuule ja merewee rohelisteks muutunud müüride paistis silma hall, kahwatanud mehi, mille pinnal walged wahukobrud metsikult tantsisid. Metsik tuul tuhises wahetewahel neist üle. Enamjagu majauksi oli nii kōwasti kinni pandud, nagu ei oleks neid tahetud ilal enam awada. Aedadest waatasid kirjult õitsewad puud; hõbekarwalised õlipuukaksad ja sügaw mahlakas rohelsus.

Pidi tõesti wahwuseks nimetama seda nähtust, kudas printsess muretumalt edasi ruttas, nüüd ühest kingust alla jooksis ja selle järele palju astmeid alla ruttas mere äärde, kus õlipuu- ja mirdipõõsad seisid ja sinine rosmarin õitses.

Ta ei hoolinud kõigewähematki oma saatja ohketest, waid naeris muretumalt.

„Ikka weel edasi?“ küsis wana daam lõpuks, kui nad juba terwe tund aega pooljookstes oliwad rännanud.

Kuid wastust talle ei antud.

Lahe äärt mööda käis tee, kust neile jälle awar waade merele awanes Rannas seisid mitu musta laewa ahelas; nende mesikollased ja weipunased purjed rippusid seotult mastides, mehed aga istusid plankudel, kõlgutasid jalgu ja wahtisid nagu mõttes oma ette maha. Ohus kajas haruldane ühetooniline helin.

Need olid ju ainult telegrafitraadid, mis laulsid, sest tuul puhus neist üle, kuid see oli kena, otse imeilus.

Merelt puhus üles kare soolaõhk, halro-

beliste küngaste wahel lehwisid mõnesugused lõhnad; balsam-männad laotasid neid laiali, samati orangeõied ja teised õiepõõsad. Printsess noppis mõned õied, kuid wiskas nad warsti jälle maha; jahedad warred niisutasid ta käsi.

Weel praegu rõõmustas ta, et tema kõigist wõõrastest kõige julgem olla, sest et ligidal ega kaugel kedagi näha põlnud, kui ta ümber kõrgema kaljunurga minnes üht meest nägi, kes kaldal mereweest uhtunud hallil kaljul istus. Mees oli palja peaga; kübar seisis tal kõrwal ja mees ise kirjutas. Suur kirjutusraamat seisis tal põlwedel. Niipea kui üks leht jälle täis sai, rebis ta selle raamatust wälja ja pani oma kõrwale teiste niisuguste hulka, mis kiwiga raskendas. Kiwi all oli juba suur hunik lehti.

Waikselt silmitses printsess tüki aega mehe tegewust. Seal sündis, et tuul ühe lehe kiwi alt omawoliliselt wabastas ja just printsessi jalgade ette kandis.

Jah, nii tige wõib tuul mõnikord olla!

Uudishimulikult wõttis printsess kirjalehe maast üles, ehk see muidu küll tema wiis ei olnud teiste omanduse järele kumardada.

„Mis see õieti on?“ küsis ta pettunult, niipea kui selle peale pilgu oli heitnud.

Noormees — sest ta oli noor; seda wõis ta ilusast noorest näost ja elawatest liigutustest otsekohe näha — kargas püsti ja wõttis lehe tema käest ära.

„Ega see ometi ei ole kirjutatud?“ küsis printsess.

„Ei, see on stenografeeritud!“ seletas lehe omanik.

Printsess sai natuke pahaseks.

„Aga niisugust asja ei oska mina ju lugeda!“

„Mis sugugi ka tarwilik ei ole.“

„On see mõni kiri?“ eksamineeris printsess edasi.

Kui inimene ilus on, siis ei anta talle igakord mitte seda wastust, mis ta ära on teeninud. Ka siin leppis wõõras ainult wiisaka tähendusega.

„Ei, see on romaan, õieti: sellest saab alles romaan.“

„Seda tahaksin ma lugeda,“ ütles wäike printsess käskiwalt

Wõõras silmitses teda arwustawal pilgul.

„Wahest kümne aasta pärast. —“

„Oo, mina olen juba seitseteistkümmend aastat wana!“

Ja ajas enda haawatult sirgeks.

„So? Mina arwasin: alles kaheksateistkümmend,“ wastas noormees ja naeris.

Printsess tegi kurjad silmad ja krahwinna tutistas teda kleidist

Aga wäike käskija tõmbas oma näo tuhaselt krimpsu ja sellepärast jättis wanake ta rahule. Kõik oli ju parem kui igawus.

„Millest see romaan räägib?“

„Noh, seda wõin ma teile wahest juba ütelda, pealegi et teda lähemal ajal juba igaüks tohib lugeda, kes lapsekingadest juba wälja on kaswanud.“ Kõneleja naeratas jälle „See romaan räägib kuldmajadest ja kuldsüdametest, kuldsildadest ja kuldmagedest. Aga kui asju lähemalt silmitseme, siis on need kuldmajad ainult wangikojad; kuldsüdamed on hirmus tühjad; need sillad wiivad tühjusesse, ja kuldmaed — on lihtsad mutihunikud. Kõik on kaduw, tõendas juba wana Salomo, ja tema jagas, nagu teada, patenteeritud tõtt.“

„Sellest ei saa mina aru,“ wastas printsess kohmetult.

„Hm — usun seda heameelega. Kuid ajajooksul õpiwad seda kõik tundma — wäljaarwatud mõned üksikud õõnespead. Wõib olla, ehk kuulute teie ka nende hulka — kes teabi!“

Krahwinna tutistas printsessi jällegi kleidist. Aukartuseta toon tegi ta südamele walu.

„Kirjutamine wõib hirmus lõbus olla,“ ütles printsess, ilma et ennast kõige vähematki oleks eksitada lasknud.

„Ei, mitte sugugi. Kõige vähem weel niisugune lugu. Kõige parema meelega pikutaksin ma kaljul ja ei teeks päewa otsa muud kui wahiksin taewast ja sööksin orangesid.“

„Miks te siis seda ei tee? Mina teen ikka seda, mis mulle meeldib.“

„Kaetsemise wäärt olewus! Mina pean paraku alati seda tegema, mis mulle rõõmu ei tee.“

„Jah, aga miks?“

Wäike printsess oli otsani põnewust täis.

„Sellepärast, et selle eest raha saan. Waske, niklit, hõbedat — ja kui töö õige ilus on, kulda. Sellepärast, ja et inimene ilma rahata ei saa elada. Mulle näib, teie seisate alles selle koolitarkuse algul, mis teistele juba nii tutaw on.“

„Minul on palju raha — ma annan teile sellest,“ arwas printsess suuremeelset.

„Täna wäga. Kuid kingitusi ma ei taha. Parema nälgin.“

Printsess kohkus.

„Ah, on ju olemas nii palju häid asju!“

Noormees naeris lühidalt.

„Need on mõnele ainult vaatamiseks. Kooke pole igalühel. Nii on ilmas lugu. Wahest teate jubuslikult, mis kloun on?“

„See on keegi, kes nalja teeb, et teised naerda saaks.“

„Üsna õige. Waadake: niisugune kirjanuslik kloun olen minagi — teen nalja, et teised naeraks. Nalja taga peituwad tihti pisarad. Aga kes wõtab waewaks nii sügawale waadata, et neid pisaraid näha?“

„Nii ei saa nad üksteist lõpul mitte?“

„Kes? Keda?“ Noormees waatas kohmetul ringi „Ah nii — ma unustasin. Noh, seda ma weel ei tea. Kes oskab seda juba täna ette ütelda!“

(Järgneb.)

Tsheki-suhkur.

Tsheki-suhkur on Kopenhaagenist
Tallinna poole teele saadetud.
Ajalehest.

Kui esimene teade tsheki-suhkru päralejõudmisest rahwa kõrwa ulatas, tekitas see inimeste seas sarnast waimustust, nagu seda kaua enam polnud. Suhkur pidi jõudma täna Tallinna sadamasse. Suhkrut hakatawat jagama tshekiga, kuigi wähe, aga ka sest on küllalt.

Iseäranis olid linnaisad rõõmsas ärewuses. Linnawolikogu koosolekul rääkisid herrad omawahel ainult suhkrust, sest, taewake, igaühel oli seda tagawaraks osta tarwis, ja ilma suhkruta on nüüdsel ajal täbar elu magusaks teha.

Ka elanikkude seas oli jutuaineks tsheki-suhkur. Peaaegu iga päew käidi poodides jälrekuulamas, kas midagi suhkrust kuulda, aga neile anti küllalt selge wastus:

„Suhkur on juba teel!“

„No aga mispärast ta wähest Tallinna ei jõua?“

„Ah, ega's tal jalgu all pole, ega ta ometi lennumasin pole, et aga lendab! Teda peab ju enne laewale laadima ja siis sõidab laew Tallinna.“

„Aga, waat', Kopenhaagenis laaditi laewa mitu kuud, ja üleüldse ei laaditud?“

„Siis oli tööliste streik; ega suhkur ise ei lähe laewa.“

„Ahah, saan aru. No nüüd wõib siis loota, et warsti ikka saame. . . Ah jaa, kui kallis ta maksma tuleb?“

„Ega's seda kindlasti tea. Aga tingimata on weidi kallim, kui enne. Teate, reisukulud. . . ja nii edasi.“

„Kopenhaagenis seismise tõttu läheb suhkur kallimaks! Pole kuulnud enne! Seistes läheb asi wanaks, aga mitte kallimaks.“

Niisugused olid mõtteawaldused suhkruga kohta. Sellepärast pole ime, et tekkisid mitmesugused arwamised, ja isegi tolliwalitsus murdis pead, kas suhkrult . . . „sissetulekumaksu“ nõuda, kuna siseministeerium suhkrule passi tahtis kaela määrada. Lihtelanikkudel jäi aga suhkur magusaks aineks, mida wesise suuga oodati.

Ümberpöörduvalt, walitsuse ja diplomaatlistes ringkondades tehti agaralt ettewalmistusi tsheki-suhkru wastuwõtmiseks. Teenrid puhastasid ministrite sabakuubesid ja lakksapaaid, ning mõni uhke linnawolinik ostis sel puhul Harju tänaval Lutsu kauplusest uue kaelasideme. Tsheki-suhkur oli seda wäärt, et temale wastutulelik olla.

„Ei tea, kas minna sadamasse sabakuues wõi liht-ülikonnas? Pagan teab, missugune ee tsheki-suhkur wälja näeb ja missugune wäljamaa mood on,“ arutasid poliitikused.

„Küllap räägib Rootsi keelt, ja sellega ei saa meie, kuramus, hakkama. Nõuab meilt wiimati ristimisetunnistust, ehk . . .“

„Ah mis, ega tema nii suur saks ole . . . Wõi mis sa ikka tsheki-suhkrust loodad: hulkus mitu kuud wäljamaal ja tuleb nüüd kui ärakadunud poeg tagasi Eestisse . . .“

„Aga siiski on ta ju wäljamaa wõõras. Laew peab juba homme siin olema. Selleks ajaks olgu kõik wastuwõtmiseks walmis . . . Ei tea, kas wõtame mõned sõdurid ka kaasa . . . ehk läheb tarwis?“

„Pole waja . . . ega tsheki-suhkur nii kardetaw pole!“

Ja oldi täies usus suhkruga tulekusse.

*

Teisel päewal oli kogunud Tallinna sadamasse hulk rahwast, nagu oleks täna siin mingisugused matused wõi koosolek. Hulgana waatasid inimesed mere poole, kus walged kajakad lendlesid ja üksikud laewad liikusid. Hoolimata külmast ja lumest, oodati kannatlikult.

„Kas täna suhkur üleüldse tulebki?“ arwati.

„Tuleb, tuleb küll . . . Poole tunni pärast on siin. . . Ega suhkur ometi lennumasin pole.“

„Wõite endile ette kujutada, kuidas uhke laew wiimaks silmapiiril paistma hakkab ja suhkur-tuleb?“

Nii arutasid inimesed.

Suur, hall auto sõitis kohale. Selles istusid sabakuubedes diplomaadid ja riigimehed. Külmast lõdisedes astusid nad sõiduriistast ja samusid ranna poole.

„Kas ei ole ikka weel?“

„Kohe jõuab,“ teatati.

„Ja mispärast ta hiljaks jääb?“

„Ega see pole ime nüüdsel ajal. Tee peal läheb ikka aega.“

Wiimaks kostis wali hüüd. Silmapiirilt paistis laew.

„Näete, tuleb!“

„Tuleb!“

„Waadake, nüüd läheneb ta. . . Nüüd . . . nüüd . . . Selgesti näha: suhkrukotid laewal. . . Hoidke weidi kõrwale. . .“

Riigimehed tegid wiimaseid korraldusi. Nad arutasid omakeskis, kes enne terwitusekõne peab. Wiimaks lepiti kokku.

Kui laew sadamasse jõudis, astusid mehed laewalaele.

„Tere!“

„Kus tsheki-suhkur on? Meie tahame teda kui wäljamaa külalist terwitada.“

„Missugune suhkur?“

„Noh . . . tsheki-suhkur, mis Kopenhagenist mõtles Tallinna sõita.“

„Ah tema. . . tema on ikka alles teel . . . Teate, hirmus raske on Tallinna pääseda, sest suhkruga hinnad on alanenud. Aga trööstige endid, küll ta tuleb lähemal ajal. . .“

Diplomaatiline saatkond nõõgutab kooris pead. Lugu oli enam kui selge. Päralejõudnud oli laew hambapulbri, sahariini, püksitrakside ja muu kremliga. Oswi.

Asutawa Kogu liige barrikadil.

(Tulewikupilt.)

A. K liikmed ei ilmu õigel ajal koosolekule.

„Toho hullu, mis need kuulipritsid ja käsigranaadid tähendavad? Ootad punaseid wõi?“
 „Ei — ma ootan iga silmapilk, et mind koosolekule tullaakse kutsuma!“

Positiwlised põrinad põllumeeste
istangult.

(Wiisita sünfonia.)

Põldudel töö seisma jäeti,
 reisule kõik walmis seati,
 sea pekki laoti karpri,
 ai da Tallinnasse larpi.
 „Waba Maas“ siis mürin kajas,
 keegi ridasid seal ajas,
 hädaohtu asjast tundis,
 maale tagasi kõik sundis.
 „Sots“ ei lootnud ka loost tulu,
 kiitis: — asjata kõik kulu,
 meil on oma mehed wahwad,
 keda „istuma“ seand rahwad!
 Kehwung oli nende sõnas,
 „Päewaleht“ see aina lõomas,
 „Teataja“ tõi kirju „hella“,
 kellel „Kaja“ tagus kella.
 Saadikuid „kongressi“ rüsis,
 Uluots neilt aralt küsis; —
 „ära wõetakse teilt maja,
 meil on feodalismust waja!“
 Tõnisson see lõi end kerra,
 laulis: — „katsuge nüüd perra,
 seda teab üks Jumal,
 kas rahwaerakond oli rumal!“
 „Ei tahtnud me ülekaela tõtta,
 maad mõisnikkudelt ära wõtta, —

ainult kõrwalisi radu,
 lootsume ehitada kuldset kodu!“
 Päts see ütles: — „armsad, waatke,
 maaliitu ärge hukka saatke, —
 panka tooge wiimne moni,
 siis saame praktilise schablooni!“

Ploompuu Karl Marxi pragas,
 tööpäewa pikkuse kindlaks jägas;
 „töökaitse seadust teind on molu,
 waatke, kuidas Saksas olu!“

Kõik ministrid aina ootsid,
 kongressile nad „kutset“ lootsid, —
 südame Pool rindu wõttis
 kutsumata sinna tõttis!

Kaebas Puusepp; „põld on põdur,
 põllumees on ammu sõdur, —
 aga linna kodanikud,
 Wirus kõnniwad kui tikud!“

Parts see jägas aina „maksu“,
 nii et saali lagi lõi laksu, —
 Treumann soowis walitsuselt karju:
 „üleriiklist wihmawarju!“

Kalm pani ette resolutsioni,
 et, — waja oleks teha „rewolutsioni“,
 sest et walitsuses „sees“, —
 pole ükski põllumees!

Nõnda see „kolm päewa“ tuuris,
 „hall parun“ linna asju uuris, —
 kuid see on üks „keeruline seib“,
 et kongressi ajaks otsa lõppes
 „tsheki leib!“

August Brawó.

Pool muna, millest tühi koor parem on. . .

(Pildike pealinna „theeõhtul“.)

See sündis teils päivil, et ühel pealinna seltsil wiisiks oli, peale suuremat pidu oma tegelasi, wägelasi ja paremaid nägelasi wõõraspeoga, see on äraseletatud: theeõhtuga austada. . .

Kell oli 8 pauku teips ära lõõnud, kui esimesed tegelased seltsiruumidesse jõudsiwad, kus juba mitmed nägelased ees oliwad. Esimeste tegelaste järele tuliwad warsti wägelased, siis jälle tegelased jne, kuni ligi 30 hinge koos oli. Kui nad ju walmis maha istuma olid sööma ja jooma, waata siis selgus, et oli sootuks unustatud sööma ja jooma eest muretseda: peamees oli lootnud oma abilise peale, see oli lootnud jälle kukruhoidja peale, wiimane jälle kirjutundja peale, see jällegi mõne teise peale ja laudade peale ei olnud mitte werikakkigi panna.

Siis wõttis segadus wõimust ja see segadus oli üpris suur. Siis aga hakkasid kõik tegelased tegema, nägelased nägema ja wägelased muretsema: ühed wedasiwad laudsid sisse, teised seadsiwad istmed ritta, wägelased ja tegelased läksid üpris usinaste söögipoolist, klaasisid, laudlinasid, lusikaid ja muud kraami muretsema.

Ja waata — kui kõik oli kokku kraamitud, siis hakati tegelasi, wägelasi ja nägelasi lugema ja lauda katma. Naesterahwaste jaoks kaeti ise laud — wist sellepärast, et õrnad tegelased wägewate wägelaste laudade taga pigistust ei tarwitseks kannatada, mis kitsa ruumi pärast wäga wõimalik oleks olnud.

Kui nüüd kõik lauas wõi selle ligidal istusiwad ja omad käed wälja sirutasiwad leiwa järele, waata, siis. . . siis tuliwad paljud käed tühjalt tagasi: kahe tegelase kohta oli üks theelusikas, nelja nägelase kohta üks tühi taldrick, kolme tegelase ja poolteise wägelase kohta 2—3 kaheksandikku wõileiba ja üks kärssu jooksnud „turu torkohwka“ pirukas, mis 4—5 päewa turul „torkohwka“ lauda oli ilustanud. Ja kui nüüd see hulgake — kes hiljaks jäi, see ilma jäi — juba oma lootuse ära oli kaotanud, midagi suhupisteks saada, siis toodi theed, mis magusam kui sahariin ja puhtam kui Ülemiste järwe wesi. . . Kui lusikamehed palehigis thee pealt raswa riisusiwad, — sõiwad pirukamehed pirukaid ja kui wägelased weini jõiwad ning samagonni pistsiwad, siis sõiwad tegelased wõileiba. . . . Ja kui kõik oli söödud, mis süüa sündis ja joodud, mis juua kõlbas ja silmi enam midagi toidusarnast ei märganud, siis andis esimees märku, et aeg on laua juurest üles tõusta, mis ka sündis ja kõik tänasiwad esimeest. . .

Siis aga algas teine pidujärk — tants, mida liianimega jalakeerutuseks hüütakse. Kahe

jala ja kolme keelega klawer weeretati tuppa, mis köökis lihakookide walmistamisel hakkimise laua kohuseid täitis, ja wägelane pandi mängima. Ja küll ta mängis, ja küll ta trampis ja küll ta waletas ja küll ta tukkus klaweri taga; tegelased aga tantsisiwad ning tantsujuhi Inglisekeel täitis kogu saali. . . Aga mis need sõnad oliwad ja mis nad tähendasiwad, seda ei küsinud keegi taga: tegelased ei lasknud endid eksitada, waid tantsisiwad, mida ja kuda keegi mõistis. . .

Ja kui nüüd ükskord koju mindi, siis küsiti: mis pidu see nüüd oli, kas see oli thee-pidu lõbuta, wõi lõhuõhtu theeta?!

Kui küll pool muna enam öeldakse olewat kui tühi koor, siiski peab see pool muna süüa sündima, muidu ei ole ta tühjast koorest parem. Jaska.

T a b a w k ü s i m u s .

Keegi rahwaerakondlane pidas saalitäie publikumile kõnet. Äkki katkestas ühemeelne kätteplagin kõnelejat. Kui kõik waikseks jäi, küsis kõneleja kõige suurema rahuga:

„Kas ma kogemata midagi rumalust ei ütelnud?“

J u k u s u u .

Jukuke on mammaga ühes „kinos“, kus parajaste näidatakse pilti; — indianlased wärwiwad nägu ja . . . seal aga küsib Juku rahutult:

„Miks nad seda teewad mamma?“

„Nad walmistawad endid lahingu wastu!“ wastab see. Paari päewa pärast. Tütrele tulewad kosilased.

Äkki tormab Juku lõõtsutades sisse ja karjub:

„Mamma, põgeneme! Klaara walmistab ennast lahingusse!“

„Mis jutt see on?“ imestab üks peigmeestest.

„Jaa, ta wärwib oma nägu!“ nutab kohkunud Juku.

T a r k l e p i t a j a .

Kusagil kohalikul piduõhtul sattus omawaheline tüli täie hoosse. Seal astus keegi küfirakas mehike wahele ja katsus järgmiselt tülitsejaid waigistada:

„Kas näete, missugune ma olen, minu naine on aga minust weel inetum, aga kui meie leplikud oleme, siis on meile ühest sängist küllalt, — aga kui tülitseme, ei leidu terwes ilmas suurt hoonet, et meid ära mahutada!“

Naerdes leppisiwad riidlejad.

M e i e n e i u d .

„Roosi, kas sina läheks kunagi ühe paljapeaga isikule mehele?“

„Aga Suusi, selle peale on juba mõteldagi jõe!“

„Ma ei sa aru, kudas niisugune isik ennast pesta wõib, ilma et mütsi peas ei peaks?!“

„Kudas nii?“

„Noh, ta ei suuda ju kunagi aru saada, kus kohal nägu lõpeb ja pea algab!“

Wäljamaalane saunas.

Keegi väljamaalane, kes meie saunasid käis kaemas, ütles muu seas:

„Ma ei sa aru, kus need inimesed endid pesewad, kes ennast siin ära määriwad!“

Melodiad abielus.

„Minu päikene!“

„Minu musutrullike!“

„Mu ingel!“

„Mu maapealne taewas!“

„Mu ainus õnn!“

„Luba mind oma kõrwarõngaid pandimajase wiia!“

„Käi kus kurat!“

Koolis:

Õpetaja. „Näituseks, ma ostsin 10 Inglise sigaretti, wiis andsin sulle Willu, ja wiis teisele.

„Mis jäi mulle üle!“

Willu. „Samogonn!“ herra õpetaja.

August Brawó.

Kah naljaleht!?!

Ta on tõesti naljaleht. Ilma naljata, jei Bogu, on ta naljaleht.

Kas see ei ole siis nali, mis „Postimees Pärnu väljaanne № 251“ kirjutab?

„Pilkane pimedus

kattis üleila ja eila Riia alewi maad ja rahwast. Inimesed istusid nagu Egiptuse nuhtluses. Mõnele paistis walgus, nagu Israeli lastele, see on nendele, kes ei ole weel petroleumi juurest elektri juurde üle läinud. Istusid oma õlilampide juures, kuna elektriwalguse mehed künlaotsakesi, aujärjelt ära heidetud lampisi otsisid ja hädaldasid, sest et elekter arwas heaks ajaga ühes sammuda ja — streikis.

Põhjus seisis selles, et wesi Pärnu jões liiga madalaks on jäänud ja elektri jaama pump, mis wett jõest üles pumpas, peab wesise suuga jõe poole waatama, kus wett on, aga kätte ei saa. Rüüpab, rüüpab, kuid suu tuleb jõe põhjapori täis, muud kui aewasta ja kõbi, wett ikkagi ei saa. (Armas autor, kust sai siis pumba suu wesiseks?) Sellepärast ongi Riia alewi elektripottidest õli otsas.“ Jne. jne. ehk jälle:

... sadamakapten tellis eila hommikul Tallinnast telegrafi teel jälõhkuja Pärnu“ (Ehk tuleks postiga saatmine odawam? ...)

siis weel:

„Wihtade muretsemine

linna rahwasauna jaoks on suwel hiliseks jäetud, kuna kaselehed juba puu-

dest mahalangemise mõtteid haudusid. Sellest siis ka tuleb, et wihad rahwasaunas rootsikud on ja peaaegu witsakimbu aset täidawad.“

Kas ei „haudu“ ka „autori“ leht „mahalangemise mõtteid“ ja püüab naljaga sümpatiseerida publikumile?

On ju nali loogiline, puhas, teraw ja mak-sab ainult 40 penni! . . .

—ks.

N. B. Sõrendused meie poolt.

Samogonnilised „sädemed“ X-le karskuse-kongressile.

(Wabalt.)

Mu isamaa mu rõõm ja õnn,
on: — puhas samogonn,
ei leia keegi iial teal,
üht nurgakest siin „waba maal“,
kus mitte ainust piiskagi,
ei aeta — puskari!

Mu sündimise alguslool,
siis woolas monopol, —
maitse hingesse siis jäi,
kui tibra särgi külge täi,
waat' algas „ilma sõja“ liin,
siis kadus kroonu wiin!

Ükswahe Eestis puudus „tuur“,
aitas lakk ja politur, —
kui oli häda õige suur,
sai appi wõetud denatur,
aga iial ilma „tipsuta“
pole suutnud elada!

Te „keeluseadust“ soowite,
eks korraks proowige, —
kui waewalt aasta möödab, oi,
siis tänawa nurgal „kardawoi“,
jalgu paja äärel kiigutab,
ja samogonni liigutab!

Ma arwan, et see seadus „uus“,
mis töötas igas kuus, —
pool liitert anda „tsekiga“,
siis vähemast wõib mekkida;
kas riik teeb parema, — siis wot,
„neid“ ootab kohe „pankrott!“

August Brawó.

„Salome“ ja Tallinna pimedad täawad.

Kui kummaline on täna kuul! Ta on kui petrooleumi-lamp, mis paistab ülewal kõrgel posti otsas. Ta on kui elekter, mille walgus piiratud. Ta on ainuke walgusabinõu linna walgustamiseks; peale wiletsa gaasi-laterna. Oswi.

Miks me iseseisust

Uluots seletas põllumeeste-kongressil, et iseseisuse

Uluots tõi küll mõjuva argumendi esile, kuid ta on veel palju mõjuvamad ja tähtsamad silmapaari ja prilliklaaside vahele jätnud: et me iseseisust ei saa, selleks on suuresti süüdi see asjaolu, et miilits Klahw ilmast ilma wormimütsi pahema kõrva peal kannab,

— et keegi ühehobusega woormees iseäralistel põhjustel sunnitud oli kellegi kahehobusega woormehe magamistoat aknast õõsel vastu teisipäewa välja hüppama, kus juures ta konnasilma vastu akna simpstu pimedaks löi,

Naljagirjandusest.

Naeruwäärt filosofiline essee.

Hans v. Käkk.

1.

Oma sügawmõttelise artikli lõpul „Näpunäited kirjanduse sõpradele“, lubasin ma auwäärt Eesti publikumile naljagirjanduse üle juurdlemise siis ette wõtta, kui ma Tallinna piima ühe toobi ära olen joonud ja mul tuju naljakam on. Ma sain juhtumisi ühe toobi mainitud piima, „panin ta kinni“, küsisin puusärgi äri adressi ja jäin kõhutõppe: soojus on 104° Fareng. järele (à l'ombre) ja palawik toob silmade ette imelikud pildid. . . Ilusad, katmata naistekujud sirutawad omi kuume kehajoonu minu woodi ümber, kiirest wälisewad walged rinnad ja weripunased huuled. . . Nende taga on kõik segl. Minu palawiku wilrastused on nagu peatäkk Johannese ilmutamise raamatust. Ma nägin, et Peterburg ära oli wõetud. Uulitsatel hiilgasid endised uniformid. Juudid tegid iga päew tuhandete wiisi karrastkullatud pagunisi ja aumärke, nii et ühtegi plekktoopi ega lapsepesunat enam kusagilt osta ei saanud. . . Rahwas tantsis, Ameerika saiapätsid kaenla all. Talwepalees oli suur joomapidu: purjus, sassis juustega Trotski lendas masurkas, Koltshak Petljuuraga, wiinakarikad pea peal, tantsisid — omaette — kasatskit. Denikiniga rääkisid Soome esitajad ja tõstsid bokaali: „Din skol, min skol! hywa settamies: laiba nowa, kaamery taara, tawai kot perjot!. Saali ukse ees seisis pikk, kõhn kuju, neurasteemilise näoga, õpott kaenla all. . . Koltshak märkas seda meest, pani käd puusa ja küsis:

„Kakoi tam schutt stolt s gorschkom? Kes sa oled?

— Mina olen Eesti kodanlaste liider, Eksellents! —

„Mis sa tahad?

— Oma ajalooliste teenuste hindamist. —

„Teil ei ole teenuseid, tschuhnõ: teie olete kõik punased.“

— Eksellents! Mina olen kõige kangekaelsem tagurlane Eestis. Kui meie rahwas sotsialistilises hullustuses juba kultuura wäärtasju, nagu mõisnikkude serwiisa, lõhkuma kakkas (O di profanum vulgus!) olin mina üks selle vastu ja mul läks korda ühte portsellan potti ära päästa, mille ma siin juures ette kannan. — „Karascho. Mina usun. Pane pott minu woodi alla ja mine kööki, saad rjumku wodki. . . Postoi!

— Eksellents! —

„Kas teil kuberner on juba määratud?“

— On. —

„Missugused lehed teil veel on?“

— Wihalehed. —

„Nu prowaliwai!“

Waim wiis mind tagasi Eestisse, kus hangeldajad ja hallid parunid „Booshe tsarja hranil!“ laulsid ja waimustus oma raswaste kõhtude, nagu trummide peale tagusid. Naisselts pidas Tartus — saunas perekonna õhtuid ja Nuustaku alewis, turu peal nägin ma sitsinärudest kokkulapitud balagaani, kus armeenlane trummi põrina saatel rahwast kokku kutsus: „A—a! ходы, душа, на мой лавка! Вотъ, Эстонский литературный папугай Гай-Лить, 8 булокъ съдаеть, 10 — выпускаеть! Хороший птица, душа мой! А, вотъ, Эстонский павианъ, пишетъ стихи! Хороший павианъ Wisn-Ару, половина животъ красный, половина зеленый, при дамахъ неприличie дѣлаеть! Умный павианъ! Ходы, ходы, душа мой!“

2.

Täna hommiku kadusid wiirastused ja — kuni palawik ei tõuse, katsun ma midagi kirjutada.

Mis on nali? Seda mõistet peame katsuma defneerida. Nalja üle naerab inimene. Aga tema naerab ka, kui teda kõdistakse. Tähendab, nali kõdistab meie mõtteid ja hinge ja sunnib meid naerma. See on naeru psükoloogiline põhjus. Füsioloogiliselt näeme meie terve rea rutulisi hingetõmbe tõukeid, mis kui forseeritud hingamine ka-

ei saa de jure?

tulekut meile sotside olemasolu walitsuses takistab.

— et August Gailit Pärnus kirjanduslisel õhtul masurka ajal Schnaps Mariecheniga „labajala waltsi“ tantsida prassis, kusjuures tantsusammud sugugi diplomatilised ei olnud,

— et jäneseid, need äraneetud hallid wõsaparunid, kõik Uluotsa tubaka taimed kinni pistsid.

sulik on, kusjuures nägu mitmetpidi wiltu kistud saab ja pisarad silma tulewad, nagu nuttes: les extrimes se touchent. Aga mis on „nali“ iseenesest, kui mõiste? Ma mõtlesin selle üle kaks tundi järele. Nalja ei saanud ma küllalt lühedalt ja selgelt ära defineerida. Wõtsin wasandid abiks. Nalja wastand on tõsidus, aga et see mõiste tume on, võtsin ligema mõiste — tõde, kui väljamineku punkti. Et aga tõde kõikil filosoofil, Thalesest kuni meie ajani, kriteeriumi puudusel eitawad, — ei waewanud ma ka ennast rohkem kui kaks tundi selle harutamisega, tuiklesin mõistest (Begriff), kuni „äratundmise teooriani“ ja pöörasin tagasi, niisama tark, nagu ennegi: seekord nalja in concreto defineerida mul korda ei läinud.

Nimi „satira“ tuleb wana — Ladina keele sõnast: „satiira“, s. o. „mitmesugune“. Aastat 350 enne Kristust seadsiwad Rooma kirjanikud selle nime all mitmesugused naljad, laulud ja jutukesed kokku. Selle satira algformis kirjutasid M. Terentius Varro, Lucilius ja Menippus. Pärast tulid teised woolud ja iseäranis mõjus Rooma nalja kirjanduse peale greeklane Archilochus, oma loriluuletustega, mispärast ka rõna satira teistmoodi kirjutama hakati, nimelt: satyra.

Naljakirjanduse ülesanne on riigi-seltskonna- ja isiklikus elus eksisamme üles otsida, warjukülgi näidata ja neid aatetele, kui täielisele eeskujule wastu seadida. Satiira formis on kaks peajooni: üks näitab meile aated ja kõrgeomad sihid awalikult, kui eesmärgi ja seab selle wasta elu, kui kontrasti, kõik mustad küljed walgele tuues ja wälja naerdes; teine aga hoiab aate warjul ja paneb nenda asemele need wäärnähtused ja eksisammud, mida ta elus — poliitiliselt ehk moraalselt seisukohalt piitsutab, ja — narusi ülistades — nende sisemist walskust näitab (reductio ad absurdum). Peab konstateerima, et suured murrangud riigi ja rahwa elus ikka satiirale iseäralist hoogu on andnud. Nii — Roomas Horatsi ja Juwenali aeg, XVI. aastasada, Prantsuse rewolutsion ja, wilmaks, meie aeg. Ja just nendesamad ajalärkudel on paremad naljakirjanikud tõusnud: Hispanias — Gervantes ja Gueredo, Prantsusemaal — Rabelais ja Voltaire, Inglismaal — Swift, Saksamaal — Hutten

ja wilmasel ajal Wenemaal — Awertschenko, Buchow, Eestis — Jaan Tõnisson ja Hans v. Käck.

3.

Eesti satiira üle meie haritlastega rääkides, olen ma mitmesuguseid arwamisi kuulnud. Ühed kiidawad meie pilkekirjandust ja leiawad, et meie „Mats“id wäljamaaga wõistelda wõida; teised aga kaebawad, et meie nali liig labane olla. Meie satiiras puududa peenike, korrekt nali, mida wäljaarenenud esteetiline intellekt soowib. Mina ei wõi aga wilmase arwamisega järgmistel põhjusel leppida:

Suured rewolutsionid ei wapusta mitte ainult riigi poliitilist ja majanduslist korda, waid ka seltskonna moraali. Kui seltskonnal teatawad sidemed ühelt poolt langenud, siis lähewad nad ka teisel pool lõdwemaks. Wiimasel ajal ei märka meie mitte ainult poliitilist wabadust, waid ka „sõna“ wabadust, armastuse wabadust, warguse wabadust j. n. e. mis kõik — aja nähtused on. Nii oli ka teistel murrangute ajajärkudel. Näit.: üks suur Prantsuse romanist ja psükoloog, Napoleoni aja kommetest rääkides, ütleb, mõõda minnes, et daamide toalettid sel ajal liiga lihtsad olid: Greeka tunika moodi waba kleit, ainult sidemega taljes kokku tõmmatud. „Mie Marsi pojad“ ütleb romanist: „kes aastate wiisi oma suure keisri järel ühest Euroopa otsast teise käisid, pidid ka Pariisi iluduste kindlusi — aja puuduse tõttu — rutemalt wõtma, milleks ka toalettid sündsad olid.“ Selles mõttes on teataw tõde.

Nüüd edasi: enne sõda olid ajalehed — nüüdsetega wõrreldeis — lihtsalt — unekotid. Kui siis üks suurem murdwargus ehk rööwimine juhtus, kui palju oli kisa! Tuli sõda. Üks sõnum teise järele pörutawam. Kutkuwad troonid, kõiguwad „seltskondlised alused“, kõigub moraal, sensatsioonid, . . . ja nüüd on inimele kõigega harjunud. Wähe on, mis teda imestama paneks. Kudas tahab Eesti intelligents, et meie satiira niisugusel ajal poleeritult ja lõhnaõliga pritsitult wälja tuleks? See ei ole aja kohanane. Endine seltskond on oma pattudega nüüd rewolutsioni murrangu saunas. Saunas oldakse alasti. Satiira aga hoiab meie esteetilistele wäikekõdonikkudele peegli ja need

ütlewad: — pfui! — kui nad end alasti ja ilma wiigileheta näewad.

4.

Inimestel on üks imelik tung — kõik halvasti aru saada, pahupidi pöörata, kahjurõõmu tunda. Kui nad nii... rohkem puhtasüdamisemalt naljale vastu tuleks, mitte igal pool halbu külg ei otsiks, — oleks parem. Wanast tehti küli paremat nalja, aga saadi ka sellest paremini aru. Wõtame paar näitust:

Ludwig XVI. ja Maria Antoinette istusid einelauas. Marshal B., kelle käes Flandria kindlus oli ka kuninglikule hommikusöögile kutsutud. Kuningas rääkis marshaliga pikalt sõja üle, Maria Antoinette hakkas igawuse pärast leiwast kuulikesi weeretama ja kuninga peale pilduma.

„Marshal“, küsis Ludwig XVI: „mis teie teeks, kui waenlase batarei teid niiwiisi tülitaks?“

— Kuninglik kõrgus, — wastas marshal: — ma kiilutaks suuretüki eest kinni. —

Mis on selles anektoodis halba? Ehk teine:

Voltaire oli tuntud atheist. Wanas põlwes elas ta maal ja laskis omal kulul kihelkonnale kiriku üles ehitada. Kui kuningas seda kuulis, imestas ta wäga ja saatis ühe kodakondse asja järele waatama.

Voltaire wõttis saadiku lahkesti vastu ja näitas temale kirikut. Omaks suureks imestuseks nägi aga saadik frontonil pealkirja: „Deo erexit Voltaire“, ja küsis, kas kuulus filosoof tõesti usklikuks on hakanud? Voltaire'i rebase näole ilmus naeratus.

See oli kõik. Aga meie aja-inimene hakkab järele mõtlema: wõtab erigo (erxi. erectum) selle sõna teises mõttes ja „Deus“ Abiatiwuses — ja siis tuleb muidugi halb nali wälja. Aga, mistarwis seda teha?

Nüüd wõtame aga ühe näituse meie omast elust, kus juures ma lugejaid palun, mitte minestusesse langeda, ega arwata, et ma jämedusi räägin. Siin on kõige selgem pilt, kuidas inimene, kui ta asja-põhjust ei tea, temast esiti halvasti mõelda wõib:

Hiljuul, uulitsal kõndides, kuulen läbi akna, kudas poisike, wist ajalehte lugedes, wõrakeelset sõna silpide kaupa kokku weerib, aga wäga ütelda ei saa:

„Si-tu-at-si-joon.“

— Noh, küsib ema hääl: — üttele kokku! —

„Si-tu-At-si-joon... situatsijoon!“

— Situatsioon! — parandab ema.

„Mispärast „joon“, mamma?“

Nii siis — soowime, et lugejad ülewal toodud mõtteid mäletaks, naljast paremine aru saaks ja mitte ise paberimäärjatele materjali kätte ei annaks: сама себя раба бьетъ, коль нечисто жнетъ.

Wõrus. 1. XI. 1919.

Mõttekillud Walgast.

Imelik ja arusaamata! Loetakse, uuritakse ja puuritakse, kuid mis saab Walgast!

Kellele saab alluma linn, kus elan? Kas meie ehk naabri wabariigile? Wanas „musses“ tehtawat juba mitu aega piiritulpe. Wahest walmis ongi, aga ei taheta weel paigale panna, et maa külmanud ja suure wee ajal wõiwad paigalt ära nihkuda. Ja siis jälle tuli! Illusionisid ja rekordisid on meil wähe — kumbagist üks eksemplar. Nad ei jõua tihti kõigile lübu-armastajatele ruumipuuduse pärast wastutulelikud olla. Eks sealt leia mõnigi midagi „eeskujulikku“. Flirt õitseb. Musjä, Lüsja, Minni ja Manni „kultiweeriwad“ seda kõige jõu ja „nõuga“. Enne lauleti. „Schisn molodaja pokrõta posorom, na

weki rasbita slataja metshta!...“ Kuid nüüd enam ei olegi nende silmas flirt kellegi „posor.“ Wana kadunukese „Karskuse Seltsi“ saalis; minu koolipõlwe „kabinettis“ asub nüüd kino ja annab noortele „kooli!“ Kunst tärkab. Meil tehtakse juukseärides peale wenekeelse „pripsoska“ ka silmi. Juukseärisid on meil nagu wihmaga seeni ja uusi tuleb ikka juure. Wanast kui Suworow oli igal pool wõitnud, siis tehtud seljatagustes linnades Suworowi „pripsoskad“. Meil küll Suworowit ei ole, kuid „pripsoskat“ tehakse igas stiilis!

Ja juba nende „pripsoskade“ pärast jäägu Walk meile!

Aada.

K a j a.

Humoristline inkwiisitsion.

(a la Uluots.)

Ööse... Pilwes... Wihm ei saja Eesti „koormast“ wabanes — Seckendorffi heale „kaja“, Vaterlandi kaugenes!

Tabades siis paraja aja, Anwelt kiirelt ligines, — tibra karja nalgas „kaja“, pealinna alla sigines.

Iseseiswus hädas, abi waja, „silmi“ tehti Soomele, — mainit sõjameeste „kaja“, päästis iseseiswuse.

Siis waat' Eesti „tühja paja“ täitsid wäljamaalased, — neegri seltsis tegid „kaja“, ja teewad praegu inglased.

Kindlaks tehtud piirid, raja töö „keeb“ organismuses, — ainult Põhja-Lääne „kaja“, hõljub weel riskeerides.

Jah, nüüd katuse all maja, kuid „pimeduses“ alles „Zeus“, — noh, küllap „Uluotsa Kaja“, toob „walgust“ nagu „Prometheus!“

11. XI. 18. — 11. XI. 18. August Brawõ.

Paras wastus.

Saana-Siim tuleb rikka peremehe juurde ja palub, et peremees tema lamba oma karja wõtaks, et miu karjamaa om ninna sama pallas, ku sia nina.“

Peremees: „Mina ei wõi enam ühtegi wõtta, mul omalgi küll.“

Saana-Siim: „Aga ku siul wiil üts lammas rohkemp oless, sis peas sa tolle miu karjamaale tuuma.“

J. Tõrtel.

Tugew sild.

„Astu julgesti, madam Eesti sinna kindlale rannale — see koot ei kooldu!”

„Meie Matsi“ uuemad sõnumid.

(Sõnumid on Matsi kontrollpalatis Satiiri süsteemilise mikroskoopiga järele uuritud ja leitud, et neis 100% puhast, wõltsimata tõtt or).

Kilus. Komisjoni ärid on siseministri korraldusel kinni pandud. Sõjawäkke wastuwõtmise komisjonid töölistele, kes streigiwad, aga awatud.

Komisjoni ärid pidid kolme päewa jooksul kinni pandud saama. Äride peremehed juudid olid meeleheitmisel. Nüüd on nad aga toibunud ja hakkawad oma ärisid ümber ristima. Komisjoni äride akendel ja siltidel wõime warsti sarnaseid pealkirju näha:

„Waeste laste warjupaik“, „Sinagog“,
„Loomakaitse selts“, Teater „Antiquar“, jne.

Kindlate andmete põhjal wõime teatada, et rahwaerakond lähema pooletunni jooksul kriisi ei tee, sest hra Poska tegi juba järjekorralise kriisi enne rahwaerakonna walitsusse astumist ära.

Liulaskmine on alanud „Sesooni“ awas Strandmanni walitsus Toompealt alla liugledes.

Kaubamuretsemine wäljamaalt tahetakse juutide ainuõiguseks teha, sest juutidel ei ole praegu mingit teenistust — nad on isegi suuremalt jaolt sõjawäe teenistusest wabad.

Et demokraatlisest uputusest pääseda, tahab Tõnisson riigilaewa Lasnamäe otsa juhtida.

Tõnisson tahab maseadust uuesti weskist läbi lasta — see olla liiga jäme.

Saapawiksijad on maksu alla pandud. Lähemal ajal pannakse maksu alla: saapakanad, paljajalamehed, miilitsamehed, postmarginid, kirikuskäijad, kohwijoojad, ajalehelugejad, tänaval kõndijad, toasistujad, kaardinaised, kaitseliitus käijad ja maksude sissenõudjad. Ministrid jäetakse esialgu maksust wabaks, sest muidu teewad nad kriisi.

*

Tartus sünnitas enamlane Litwinow oma „kontserdiga“ suurt furoori, Tallinnas lõi aga Litwinowa ta oma balletiga üle — enamluse päewad on sellega loetud.

*

Endine hariduseminister Kartau hakkab lähemal ajal jälle koolis käima. Arwatawasti saab ta endise hea teenistuse eest prii kooli.
Gori.

Ametlik osakond.

(Osakonna lauaulem Gori).

Kuulutused.

Eksiarwamiste ärahoidmiseks teatan kallile maa- ja mererahwale, et mina see Tõnisson ei ole, kes Eesti wabariigi peaministriks sai.

„Meie Matsi“ peaminister
Gori Tõnisson.

*

Ühekuu palga ja paki tubakat annan sellele, kes teatab, kus ja millal Asutawa Kogu koosolekuid peetakse.

Asutawa Kogu saadik
Kustas Uimane.

*

Kaotatud poolpidune rahakurs teel rahaministeriumist Londoni. Tundemärgid: pime, lombakas, saba otsas wäike waluuta märk.

Marodööre ja spekulante hoiatakse ostmise eest.

*

Riigilaewale tarwitakse madrust, kes kompassi tunneb ja purustatud purjesid paigata mõistab.

*

Olen tagasi jõudnud ja wõtan jälle altkäemaksu wastu. Kõnetunnid igal ajal.

Ametnik Ants Kaapija.

*

Rahwasaadiku koht enam pakumise teel wälja rentida.

Lähemaid teateid saab Taewaliidu büroost.

Tori põrgu krt. 13.

*

Annan algajatele rahwasaadikutele portfelliga ümberkäimises õpetust. Kirjutan ka wäikse tasu eest kõnesid ja müün unerohu.
Kingsepp Põrandaalune.

*

Jaan Tõnisson
Madam Eesti
kihlatud.

*

Noor intelligentlik endine minister otsib pangadirektori kohta. Tunneb hästi kurssi. Pakkumised saata „M. M.“ toimetusse sõna „Pankrott“ all.

*

Madam De Jure!
Andke oma adress — tulen kohe!
Diplomat P. Ime.

Naisterahwad ilma meesteta.

(Pildike lähemast tulewikust, kui sõda weel 10 aastat kestab).

Maakeral elawad ainult ühte seltsi olewused — naisterahwad.

Et mehi ei ole, siis on nad silmategemise ja tühjajutu rääkimise täiesti äraunustanud ja nad on pool pimedad ja tummad.

Kafeed on kinni, sest „anesi“ ei ole, kes „wälja ostaksid“.

Tantsukoole ei ole, sest mis sa ilma kawa-leerita tantsid — see pole tants, waid Juudi jõul. Romaanisid kirjutawad naisterahwad ja need on kole igawad, ilma romantilise sündmustikuta (sest mehi ei ole!).

Kirjawahetuse kuulutused ajalehtedest on kadunud.

Kõik riidemoed kaowad ära, sest mehi ei ole, kelle ees uhkustada. Kantakse roguski rotundet ja kotiriidest mantlid.

Näo puuderdamine on moest läinud. Ja naised näewad wälja kui pakatanud sawikruusid. Magamisetoad on häwitatud, sest „üksik“ magamine ei sünnita mingit lõbu.

Ehalkäimise mood on moest läinud ja unustuse hõlma wajunud, sest külakooliõpetajaid ja wallakirjutajaid ei ole enam.

Mehe häält wõib ainult weel grammafonis kuulda.

Ühe pärast ei hakkagi.

Leenu: „Kas sa tead, kas Määotsa laps juba ära ristitud on?“

Liisu: „Tema ütles, et ega ma ühe lapse pärast ometi nüüd kallil ajal ristsid ei hakka tegema, ma ootan ikka, kuni teine weel tuleb.“

J. Törtel.

Wõistlejad.

„Hoia eemale, Riinu, ma hakka nüüd ise selle pruulimise kallal rügama — waja kanguse kraade juurde lisada, muidu riigisaksad teewad kangema märjukese ja wõtawad teenistuse käest ära! . . . Jääme oma asjaga pankrotti!”

Schra nelli killud.

Eesti walitsus on otsuseks teinud Wene walgekaartlastel ehk P. L. sõduritel*) sõjariistad ära wõtta, kui nad üle Eesti piiri taganewad.

Põhjaläänlaste kõige kardetawam sõjariist on nende kuldsed pagunid. Nende sõjariistadega wõitsid nad kerge waewaga iga plika kindlustatud seisukohad ära ja see pagunite kuldne sära mõjus palju uimastawamalt, kui kõige kihwtisem gaas.

Kas jäetakse neile need sõjariistad alles wõi wõetakse ka ära?

Walitsus peaks selle küsimuse rutuliselt ära otsustama, sest meil ei ole plikasad ülearu ja me wõime neid ise ka wõita kui waja on.

Wõi on see transiitkaup?

*

Hiljuti kurtsid ajalehed, wõi toonitati seda kusagil kongressil, aga kusagil seda toonitati kindlasti, — et meie kriitika on wiimasel ajal kriitilisse seisukorda sattunud ja ei awalda enesest mingit elumärki.

See märkus ei ole mitte portfelli kukkunud ja tal on reaalsed tagajarjed —: kriitika on jälle ellu tõusnud.

P. L. ei tähenda mitte „Põhja Läänud“, waid — Põhja Lääne.

Tartu kuulsad odamehed on ses suhtes (pardon, herra Ostrat!) wile, wabandust! — tänu ära teeninud.

Et meil paber kole kallis on (muidugi puhas paber, kuid on ta aga odakirja täis, siis ei maksa ta midagi), siis ei awalda nad oma kriitikat mitte raamatus ega ajalehes, waid wilistawad oma arwamised atmosfääri.

See on lihtne, primitiivne ja wäga ajakohane kritiseerimise wiis — midagi fu-l-durakistlist!

Ja miks wõib üks saapawiksija aploaudeerida aga tosin odamehi ei tohi wilistada!

Kas peab siis tingimata kirjutatud ehk häalpatud sõnadega oma tundmusi awaldama. Kui tantsuga wõib inimese hingeelu ja kõiki kuradi peeneid nüanse edasi anda, miks ei wõi seda siis wilega teha.

Kui pawian sabapidi orele lõõtsa waele jääb, ei ütle ta mitte: „Olge lahked, päästke mu arjergad lahti, mul on kole walu!“, waid ta teeb mingisugust imelist rahwasaadiku teisipäewa hommikust häält. Ja keegi ei tee talle sellepärast etteheidet.

Temal on oma kultuur ja asi nudi!

Niisugune odameest kritiseerimise wiis on, peale kõige muu, lihtsalt suurepäraline ja peale selle weel suupäraline.

Annaks Wanemuine neile odameestele-wilistlastele hea keele ja pikad sõrmed ja sirawa wilehääle, et nende kriitika nagu teraw oda igast kriitiseeritawast läbi tungiks!

Elagu wile-kriitika ühes oma kardawoidega!
Gori.

Weel üks koht. . .

Üks koht siin Tallinnas on weel
Just kuulsal Kaarli puiesteel,
Kus kokku kogub rahwa hulk,
Et kitsaks kipub jääma mulk.
Just igal lõuna ajal seal
Kui muusikast on kuulda heal,
Siis ära seda mõtlegi
Et läbi pääsed kergesti. . .

Noor rahwas nagu sütel keeb,
Kõiksugu tembud ära teeb,
Et hoia kinni kõrw ja silm,
Sest nähtus, kuuludus jälk ja külm!...
Weel liiategi õhtu a'al
On puiestee kui tantsu saal,
Ja ulakate hullem paik
Ning „tibukeste püüde“ käik.

Siin „nootadega“ püütakse,
Iga roppusega hüütakse;
Tõest kohutaw siin kuulus koht —
Et tihti käes sul häda, oht!
Kui hommikul sealt mööda läed,
Siis jalestusega seal näed
Kus istepingid kummuli,
Üksteise otsas koguni. *

Au, puiestee seal kaotand —
Ja selle üle laotand
On ennast jätkus jämedalt —
Kui wanast küla tänawalt. . .
Kas kuulsas linnas Tallinnas
On politsei ka olemas?
Kui on, siis waja ükski mees
Neist sinna saata walwates!

Ei muidu jätkus kao sealt
Kui miilitsa ei tõsta healt!
Kõik ulakuste tegijaid
Waja „kooli wiia“ jalamaid! . . .
„Mats“ ühes onu „Jaskaga“
Ja kõigi ristirahwaga
Jääb alandlikult ootama,
Kas „korda“ Tallinnas on ka.

Jaska.

Wäksed naljad

(pooletolilised, kuid ilma tellimaksuta).

Tartu „Wanemuise“ ees seisab keegi kesk-mise wäärtusega isand ja wilistab woorimeest.
Kui woorimees wilet kuuleb, tõmbab ta hobusele piitsaga hea sihwaka külge mööda ja kihutab pimedat tänawat mööda tagasiwaatamata alla.

Isand sülgab ja pöörab miilitsamehe poole:
„Mis niisugune sigadus peab tähendama, olge lahked õelge mulle?“

Ma wilistan woorimeest ja selle asemel, et siia sõita, annab ta hobusele piitsa ja kihutab kus kurat!“

„Ja waadake, see oli rumalus, et te wilistate — ta mõtles, et te mõni odamees olete ja ta sõitu õieti hinnata ei mõista!“

*

Keegi wiimase wõimaluseni sassi aetud naisterahwas jookseb „portfelli“ kinni hoides uulitsale ja karjub kõigest jõust:

„Miilits, miilits!“

Miilitsamees seisab nurgal ja imeb samagonni junni, kuid ei tee kisast wälja, ei wõta omale sisse ka mitte. Jumala ees, ta seisab nii, kui oleks ümberringi kõik waikne, nagu surnud kärbse sisikonnas.

Keegi möödamineja astub ta juurde ja ütleb:
„Kuulge, teid kutsutakse! . . . Kas te ei kuule?“

„Miks ei kuule! . . . „Aga ega ma nüüd enam miilits ei ole — ma olen nüüd põletsei!“
Gori.

Nädalased samagonka salmid.

Gori.

Wanasti, kui Petrogradis
Kolla alles wodka laadis —
Eesti põllumees kui wares
elas oma suitsutares:
ei ta awand oma nokka
ega liigutanud mokka;
talwel raius metsas hagu,
kewadel ta kündis wagu —
põllu eest hoolt ainult kandis,
põllul ennast kodus tundis.
Nüüd kuid asjad hoopis teised,
teised põllumehed — naised —
põllutööde hulka ka,
wõtnud nad poliitika!
Maaliit sõnnikut neil annab,
riistade eest hoolt ka kannab.
Riistad on küll wanaaegsed:
nürid wikatid ja saeksed,
adrad õlest pulkadega,
koodid sawist malkadega.
Aga egas' poliitika
nõua riistu rikkalikka! . . .
Kuid on siiski põllumehi,
kes poliitikat ei wehi
waid, kes teadwad: riigipõllul
pole ase igal Tõllul! . . .
Jah, üks naljakas see praegu,
kuid, wõib olla näeme aegu,
et ka turu rupski proud
ümber lükwad oma lauad

ja siis hakwad juhatama —
riigikoda ehitama!

*

Korterküsimus on mada,
suur on korterite häda;
tarwitusel' abinõusi
wõetud wanu ja ka uusi,
kuid see kriis ei taha lõppe —
kes tad lahendab, jääb tõppe!
Kõik, kes söowad kapitali,
peawad jätma kõõgi, saali,
jalga laskma pealinnast
ja prowintsi peitma ennast.
Abinõu see on ju kena,
aidata ta wõib weel täna,
kuid on kindlam siiski see,
kui me teeme nii — hehe!
muretseme samowaari,
teeme wäikselts puskartaari,
siis meid turjast kinni wõetaks
ja prii korterisse aetaks! . . .
Mis!... Altkäe?... Paartuhat „uba“?...
No, ma palun, jätke juba!

*

Juudid olid hirmsas piinas,
et nad aetaks' Palestiinas'
küll nad hädaldasid, nutsid,
wiimaks hinge rindu wõtsid,
ümber löiksid „aiwaid“
Eesti kodanikuks said!
Ja nüüd juut ei enam kohku,
naerab oma hülge pihku —
nüüd ta lugupeetud mees,
teistest igal pool ta ees.
Ta on wäljamaal kon-suliks,
transiit kaupadel ta „kuliks“,
ja kui kaupa mitmest liigist
waja osta wälisriigist,
siis see antaks' juudi teha —
juudil hea tugew keha,
suudab miljonisi tassi
ja ei wao alla kõssi!
Noh, mis seal siis punni wastu
juut ju tunneb müüki, ostu —
eks ta Kristuse ju ka
müüs ära tubli kasuga!

*

Me rahapõllul kurs on madal,
kui sügisene heina hädal.
Küll siblib kukk, et kannus märg
ja sulgedes „waluuta“ järg,
kuid asi ikka hirmus paha —
kurs, kurat, herkida ei taha!
Kas ehk ei päästaks meid wast see
kui sedawiisi teeksime:
„Rekordis“ tooks me jõudurid,
kes kursi üles tõstaksid,
wõi ehk saab lihtsa kõstiga
tad weidikesse kergita?

*

Madam Eesti näol on läike —
tema kabinett nii wäike,
mis oli lohakile jätud
on nüüd jälle korda seatud!
Mööbel uus ja wäga tore,
kadund taku riie kare,
igal pool on siid ja samet
imesta kui ilmaimet!
kõik poleeritud ja klantsib,
tulewalgel särab, tantsib,
mööbel on eht Noa stiili —
pole näind demokraadi wiili,
kuid seda pole ju ka waja —
ega see pole demokraadi maja!!

*

Põhja korpusel läind sasi
kõik see Petrogradi asi.
Ühel ööl kui olnd nii pime,
sündind wäike weider ime —:
tee nad käest ära kaotand,
Petrogradist mööda waatand,
tormanud, et sinel märg
ja nüüd... juba Narwas järg.
Kuid, et rongid ei käi sinna
Petrogradi — pealinna,
siis ta tagas minna ei taha,
jätab selle mõtte maha,
arwab: Matsi selja taga
elu on ka hea ja waga,
saab seal tshaid ja saab kartoshkat,
Wirus musuta' Marushkat.
Matsil süda on küll hale,
kuid ta turak enam pole
ja ta ütleb: „hei bratushka,
minul omal net kartushka
ja kui tuled siia sina
püssi sinult wõtan mina!“
Kuid, kas walge sellest kohkub,
kas ta Eesti piirilt lahkub —
kartoshka on tal armsam wist
kui kõik need püssid, walge rist!

„Kate otsaga 'orst.“

Ajakohane näitemäng hallidele parunitele. Män-
gida ilma dekoratsioni ja tegelasteta.

Esimene peremees: „Mul tahwa'
prõlda pessa rehe'. Aga nii wa' tüümehe' tahwa
hirmus kõrget paika: päewan metukümmend
marka!“

Teine peremees: „Kui om tüülen'
kallis, kasin, siis sa wõta peksumasin: küta
kummas tema keha, küll sis tõmmab tüüd sul
teha.“
J. Törtel.

Lumememm.

„Jumalake! . . . Küll ehitasin teda „Боже царя храни“ lauldes, kuid ikkagi sulab päris kokku!“

Järgmine „Meie Mats“, nr. 42 ilmub laupäeval, 6. detsembril.

Ilmub „Teaduse“ kirjastusel. Wast. toim. Gori-Tõnisson. Trükitud sekwestreeritud B. Mäns'i trükitojas, Tallinnas.